

Logika cyfrowa

Wykład 4: podstawowe układy kombinacyjne

Marek Materzok

17 marca 2021

Multipleksery

Multiplexer

s	a_0	a_1	o
0	0	0	0
0	0	1	0
0	1	0	1
0	1	1	1
1	0	0	0
1	0	1	1
1	1	0	0
1	1	1	1

Multiplexer

s	a_0	a_1	o
0	0	0	0
0	0	1	0
0	1	0	1
0	1	1	1
1	0	0	0
1	0	1	1
1	1	0	0
1	1	1	1

		$a_0 a_1$			
		00	01	11	10
s	0	0	0	1	1
	1	0	1	1	0

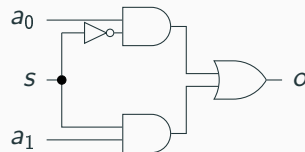
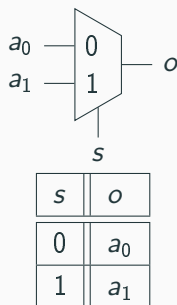
Multiplexer

s	a_0	a_1	o
0	0	0	0
0	0	1	0
0	1	0	1
0	1	1	1
1	0	0	0
1	0	1	1
1	1	0	0
1	1	1	1

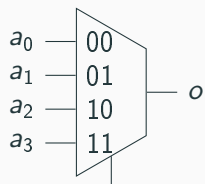
		$a_0 a_1$			
		00	01	11	10
s	0	0	0	1	1
	1	0	1	1	0

Multiplexer

Obwód wybierający jedno z wejść:

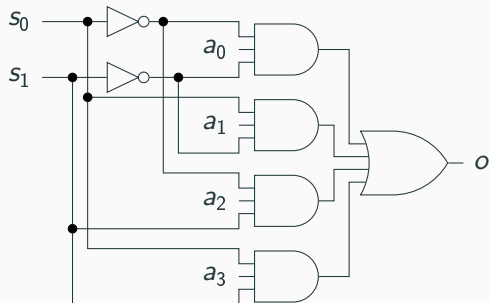

Multiplexer czterowejściowy

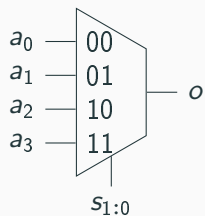

$s_{1:0}$

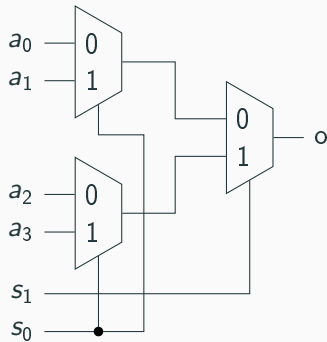
s_1	s_0	o
0	0	a_0
0	1	a_1
1	0	a_2
1	1	a_3

Multiplexer czterowejściowy

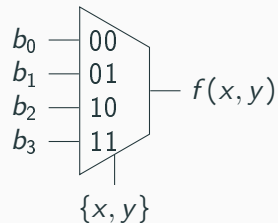
s_1	s_0	o
0	0	a_0
0	1	a_1
1	0	a_2
1	1	a_3

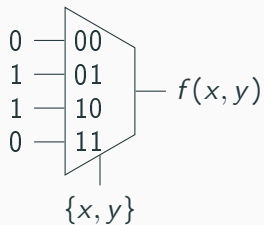
Implementacja funkcji logicznych

x	y	$f(x, y)$
0	0	b_0
0	1	b_1
1	0	b_2
1	1	b_3

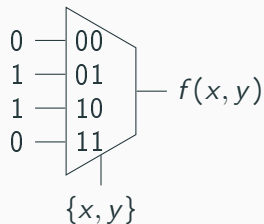
Implementacja funkcji logicznych – przykład

x	y	$f(x, y)$
0	0	0
0	1	1
1	0	1
1	1	0

Implementacja funkcji logicznych – przykład

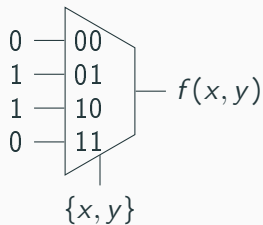
x	y	$f(x, y)$
0	0	0
0	1	1
1	0	1
1	1	0

Implementacja funkcji logicznych – przykład

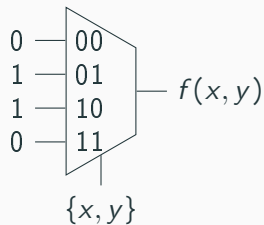
x	y	$f(x, y)$
0	0	0
0	1	1
1	0	1
1	1	0

x	$f(x, y)$
0	y
1	$\bar{y}$

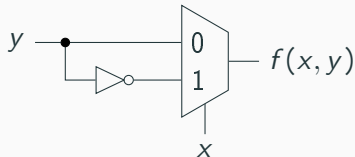

Implementacja funkcji logicznych – przykład

x	y	$f(x, y)$
0	0	0
0	1	1
1	0	1
1	1	0

x	$f(x, y)$
0	y
1	$\bar{y}$

Implementacja funkcji logicznych – większy przykład

x	y	z	o
0	0	0	0
0	0	1	0
0	1	0	0
0	1	1	1
1	0	0	0
1	0	1	1
1	1	0	1
1	1	1	1

Implementacja funkcji logicznych – większy przykład

x	y	z	o
0	0	0	0
0	0	1	0
0	1	0	0
0	1	1	1
1	0	0	0
1	0	1	1
1	1	0	1
1	1	1	1

Implementacja funkcji logicznych – większy przykład

x	y	z	o
0	0	0	0
0	0	1	0
0	1	0	0
0	1	1	1
1	0	0	0
1	0	1	1
1	1	0	1
1	1	1	1

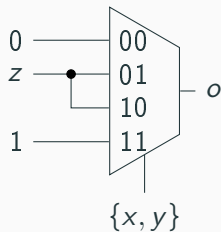
x	y	o
0	0	0
0	1	z
1	0	z
1	1	1

Implementacja funkcji logicznych – większy przykład

x	y	z	o
0	0	0	0
0	0	1	0
0	1	0	0
0	1	1	1
1	0	0	0
1	0	1	1
1	1	0	1
1	1	1	1

x	y	o
0	0	0
0	1	z
1	0	z
1	1	1

$$f(x_1, x_2, \dots, x_n) = x_1 f(1, x_2, \dots, x_n) + \bar{x}_1 f(0, x_2, \dots, x_n)$$

Lub, dla formuł:

$$\Phi = x \wedge \Phi\{x/1\} \vee \neg x \wedge \Phi\{x/0\}$$

$$f(x_1, x_2, \dots, x_n) = x_1 f(1, x_2, \dots, x_n) + \bar{x}_1 f(0, x_2, \dots, x_n)$$

Lub, dla formuł:

$$\Phi = x \wedge \Phi\{x/1\} \vee \neg x \wedge \Phi\{x/0\}$$

Dualnie:

$$\begin{aligned}\Phi &= (x \vee \Phi\{x/0\}) \wedge (\neg x \vee \Phi\{x/1\}) \\ &= (\neg x \rightarrow \Phi\{x/0\}) \wedge (x \rightarrow \Phi\{x/1\})\end{aligned}$$

$$f(x_1, x_2, \dots, x_n) = x_1 f(1, x_2, \dots, x_n) + \bar{x}_1 f(0, x_2, \dots, x_n)$$

Lub, dla formuł:

$$\Phi = x \wedge \Phi\{x/1\} \vee \neg x \wedge \Phi\{x/0\}$$

Dualnie:

$$\begin{aligned}\Phi &= (x \vee \Phi\{x/0\}) \wedge (\neg x \vee \Phi\{x/1\}) \\ &= (\neg x \rightarrow \Phi\{x/0\}) \wedge (x \rightarrow \Phi\{x/1\})\end{aligned}$$

Albo, językiem programistów:

$$\Phi = \text{if } x \text{ then } \Phi\{x/1\} \text{ else } \Phi\{x/0\}$$

Wyrażenie warunkowe w SystemVerilogu

Podobnie jak w języku C: `w ? a0 : a1`

Wynik wyrażenia `w` jest redukowany do jednego bitu.

Jeśli ten bit to 1, wynikiem jest wynik obliczenia `a0`.

Jeśli ten bit to 0, wynikiem jest wynik obliczenia `a1`.

Wynik wyrażenia warunkowego ma taką szerokość, co **większy** z wyników `a0` i `a1`.

Mniejszy jest rozszerzany.

Wyrażenie warunkowe oznacza **multiplekser**.

XOR za pomocą multipleksera:

```
module my_xor(output o, input x, y);  
    assign o = x ? ~y : y;  
endmodule
```

2 lub 3 z trzech za pomocą multiplekserów:

```
module my_majority(output o, input x, y, z);  
    assign o = x ? (y ? 1'b1 : z) : (y ? z : 1'b0);  
endmodule
```

One-hot, dekodery i enkodery

Kodowanie one-hot

Kodujemy wartość zapaleniem **dokładnie jednego** z n bitów:

v	1hot
0	00000001
1	00000010
2	00000100
3	00001000
4	00010000
5	00100000
6	01000000
7	10000000

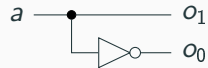

Konwertuje kod binarny na one-hot. Dekoder 1 do 2:

a	o_1	o_0
0	0	1
1	1	0

$$o_0 = \bar{a}$$

$$o_1 = a$$

Dekoder 2 do 4

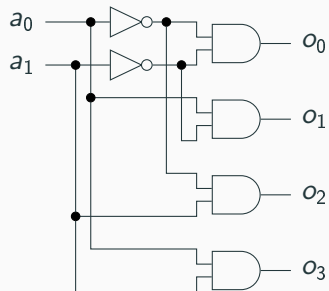
a_1	a_0	o_3	o_2	o_1	o_0
0	0	0	0	0	1
0	1	0	0	1	0
1	0	0	1	0	0
1	1	1	0	0	0

$$o_0 = \bar{a}_1 \bar{a}_0$$

$$o_1 = \bar{a}_1 a_0$$

$$o_2 = a_1 \bar{a}_0$$

$$o_3 = a_1 a_0$$

Enkoder

Konwertuje kod one-hot na binarny. Enkoder **2 do 1**:

a_1	a_0	o	v
0	0	x	0
0	1	0	1
1	0	1	1
1	1	x	0

$$o = a_1$$

$$v = a_0 \oplus a_1$$

		a_0	
		0	1
a_1	0	-	0
	1	1	-

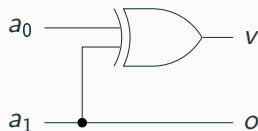
Enkoder

Konwertuje kod one-hot na binarny. Enkoder 2 do 1:

a_1	a_0	o	v
0	0	x	0
0	1	0	1
1	0	1	1
1	1	x	0

$$o = a_1$$

$$v = a_0 \oplus a_1$$

Enkoder 4 do 2

$a_{3:0}$	o_1	o_0	v
0001	0	0	1
0010	0	1	1
0100	1	0	1
1000	1	1	1
w p.p.	x	x	0

		$a_1 a_0$			
		00	01	11	10
$a_3 a_2$	00	-	0	-	1
	01	0	-	-	-
	11	-	-	-	-
	10	1	-	-	-

Enkoder 4 do 2

$a_{3:0}$	o_1	o_0	v
0001	0	0	1
0010	0	1	1
0100	1	0	1
1000	1	1	1
w p.p.	x	x	0

$$o_0 = a_1 + a_3$$

		$a_1 a_0$			
		00	01	11	10
$a_3 a_2$	00	-	0	-	1
	01	0	-	-	-
	11	-	-	-	-
	10	1	-	-	-

Enkoder 4 do 2

$a_{3:0}$	o_1	o_0	v
0001	0	0	1
0010	0	1	1
0100	1	0	1
1000	1	1	1
w p.p.	x	x	0

$$o_0 = a_1 + a_3$$

		$a_1 a_0$			
		00	01	11	10
$a_3 a_2$	00	-	0	-	0
	01	1	-	-	-
	11	-	-	-	-
	10	1	-	-	-

Enkoder 4 do 2

$a_{3:0}$	o_1	o_0	v
0001	0	0	1
0010	0	1	1
0100	1	0	1
1000	1	1	1
w p.p.	x	x	0

$$o_0 = a_1 + a_3$$

$$o_1 = a_2 + a_3$$

		$a_1 a_0$			
		00	01	11	10
$a_3 a_2$	00	-	0	-	0
	01	1	-	-	-
	11	-	-	-	-
	10	1	-	-	-

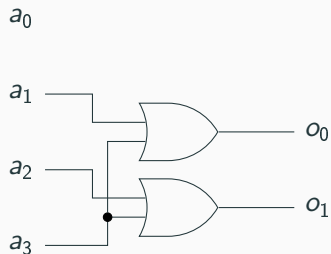

Enkoder 4 do 2

$a_{3:0}$	o_1	o_0	v
0001	0	0	1
0010	0	1	1
0100	1	0	1
1000	1	1	1
w p.p.	x	x	0

$$o_0 = a_1 + a_3$$

$$o_1 = a_2 + a_3$$

Enkoder priorytetowy

Oblicza numer najstarszej jedynki. Enkoder priorytetowy 2 do 1:

a_1	a_0	o	v
0	0	x	0
0	1	0	1
1	0	1	1
1	1	1	1

$$o = a_1$$

$$v = a_0 + a_1$$

		a_0	
		0	1
a_1	0	-	0
	1	1	1

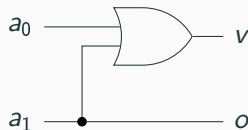
Enkoder priorytetowy

Oblicza numer najstarszej jedynki. Enkoder priorytetowy 2 do 1:

a_1	a_0	o	v
0	0	x	0
0	1	0	1
1	0	1	1
1	1	1	1

$$o = a_1$$

$$v = a_0 + a_1$$

Enkoder priorytetowy 4 do 2

$a_{3:0}$	o_1	o_0	v
0001	0	0	1
001x	0	1	1
01xx	1	0	1
1xxx	1	1	1
0000	x	x	0

		$a_1 a_0$			
		00	01	11	10
$a_3 a_2$	00	-	0	1	1
	01	0	0	0	0
	11	1	1	1	1
	10	1	1	1	1

Enkoder priorytetowy 4 do 2

$a_{3:0}$	o_1	o_0	v
0001	0	0	1
001x	0	1	1
01xx	1	0	1
1xxx	1	1	1
0000	x	x	0

$$o_0 = a_1 \bar{a}_2 + a_3$$

		$a_1 a_0$			
		00	01	11	10
$a_3 a_2$	00	-	0	1	1
	01	0	0	0	0
	11	1	1	1	1
	10	1	1	1	1

Enkoder priorytetowy 4 do 2

$a_{3:0}$	o_1	o_0	v
0001	0	0	1
001x	0	1	1
01xx	1	0	1
1xxx	1	1	1
0000	x	x	0

$$o_0 = a_1 \bar{a}_2 + a_3$$

		$a_1 a_0$			
		00	01	11	10
$a_3 a_2$	00	-	0	0	0
	01	1	1	1	1
	11	1	1	1	1
	10	1	1	1	1

Enkoder priorytetowy 4 do 2

$a_{3:0}$	o_1	o_0	v
0001	0	0	1
001x	0	1	1
01xx	1	0	1
1xxx	1	1	1
0000	x	x	0

$$o_0 = a_1 \bar{a}_2 + a_3$$

$$o_1 = a_2 + a_3$$

		$a_1 a_0$			
		00	01	11	10
$a_3 a_2$	00	-	0	0	0
	01	1	1	1	1
	11	1	1	1	1
	10	1	1	1	1

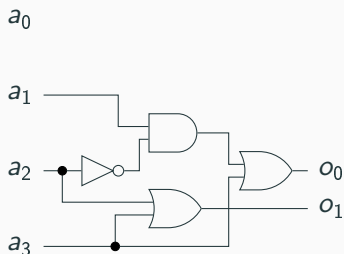
Enkoder priorytetowy 4 do 2

$a_{3:0}$	o_1	o_0	v
0001	0	0	1
001x	0	1	1
01xx	1	0	1
1xxx	1	1	1
0000	x	x	0

$$o_0 = a_1 \bar{a}_2 + a_3$$

$$o_1 = a_2 + a_3$$

$$v = a_0 + a_1 + a_2 + a_3$$

Enkoder one-hot a enkoder priorytetowy

- Enkoder one-hot **dużo prostszy** od enkodera priorytetowego:
  - mniej bramek
  - krótsza ścieżka krytyczna
- W sytuacji, gdy możliwy jest wybór, należy **unikać** logiki priorytetowej

Multiplexer one-hot

s_1	s_0	a_0	a_1	o
0	0	0	0	x
0	0	0	1	x
0	0	1	0	x
0	0	1	1	x
0	1	0	0	0
0	1	0	1	0
0	1	1	0	1
0	1	1	1	1
1	0	0	0	0
1	0	0	1	1
1	0	1	0	0
1	0	1	1	1
1	1	0	0	x
1	1	0	1	x
1	1	1	0	x
1	1	1	1	x

Multiplexer one-hot

s_1	s_0	a_0	a_1	o
0	0	0	0	x
0	0	0	1	x
0	0	1	0	x
0	0	1	1	x
0	1	0	0	0
0	1	0	1	0
0	1	1	0	1
0	1	1	1	1
1	0	0	0	0
1	0	0	1	1
1	0	1	0	0
1	0	1	1	1
1	1	0	0	x
1	1	0	1	x
1	1	1	0	x
1	1	1	1	x

		$a_0 a_1$			
		00	01	11	10
$s_1 s_0$	00	-	-	-	-
	01	0	0	1	1
	11	-	-	-	-
	10	0	1	1	0

Multiplexer one-hot

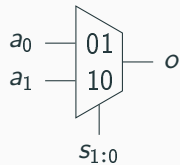
s_1	s_0	a_0	a_1	o
0	0	0	0	x
0	0	0	1	x
0	0	1	0	x
0	0	1	1	x
0	1	0	0	0
0	1	0	1	0
0	1	1	0	1
0	1	1	1	1
1	0	0	0	0
1	0	0	1	1
1	0	1	0	0
1	0	1	1	1
1	1	0	0	x
1	1	0	1	x
1	1	1	0	x
1	1	1	1	x

$a_0 a_1$

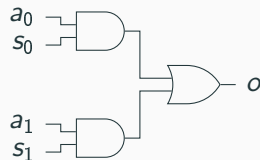
	00	01	11	10
00	-	-	-	-
01	0	0	1	1
11	-	-	-	-
10	0	1	1	0

$s_0 a_0 + s_1 a_1$

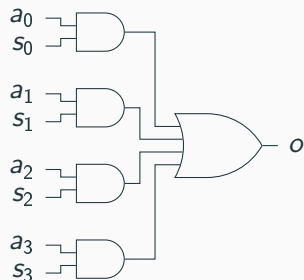
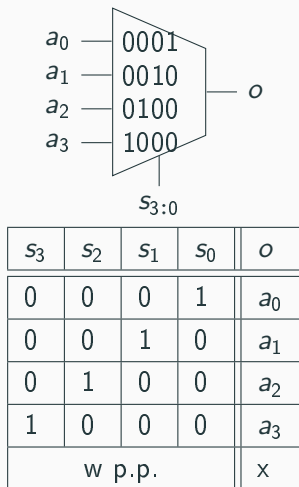
Multiplexer one-hot

s_1	s_0	o
0	0	x
0	1	a_0
1	0	a_1
1	1	x

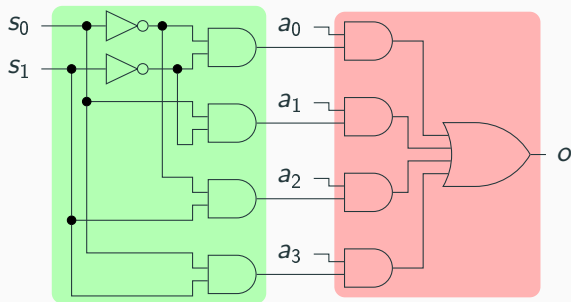

Multiplexer one-hot czterowejściowy

Multiplexer: konstrukcja

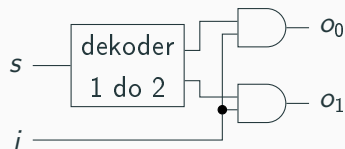
Dekoder + multiplexer one-hot:

Demultiplekser

Przesyła wejście na jedno z wielu wyjść, pozostałe zeruje.

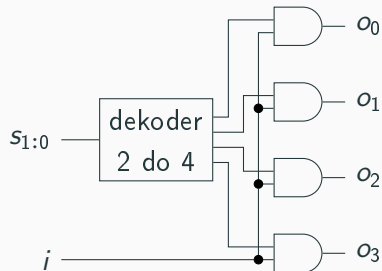
s	i	o_1	o_0
0	0	0	0
0	1	0	1
1	0	0	0
1	1	1	0

Demultiplekser czterowyjściowy

s_1	s_0	o_3	o_2	o_1	o_0
0	0	0	0	0	i
0	1	0	0	i	0
1	0	0	i	0	0
1	1	i	0	0	0

Konwertery kodów

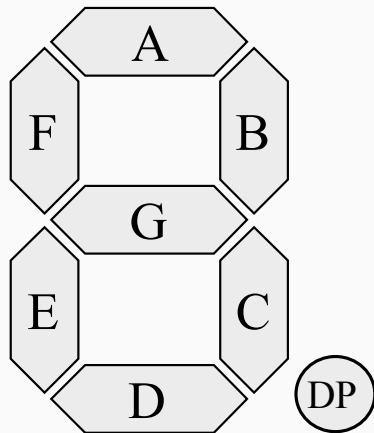
Enkoder/dekoder BCD

- Enkoder BCD: 10 do 4
np. 40147
- Dekoder BCD: 4 do 10
np. 4028, 74LS42
- Zastosowania: obsługa klawiatur i wyświetlaczy numerycznych

$a_{9:0}$	$b_{3:0}$
0000000001	0000
0000000010	0001
0000000100	0010
0000001000	0011
0000010000	0100
0000100000	0101
0001000000	0110
0010000000	0111
0100000000	1000
1000000000	1001

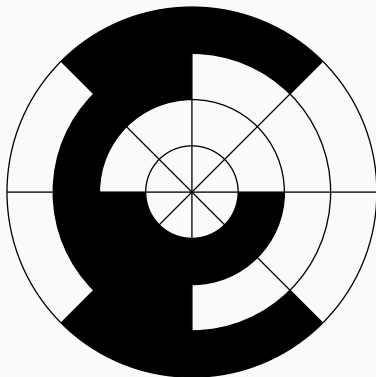
Wyświetlacz 7-segmentowy

n	g	f	e	d	c	b	a
0	0	1	1	1	1	1	1
1	0	0	0	0	1	1	0
2	1	0	1	1	0	1	1
3	1	0	0	1	1	1	1
4	1	1	0	0	1	1	0
5	1	1	0	1	1	0	1
6	1	1	1	1	1	0	1
7	0	0	0	0	1	1	1
8	1	1	1	1	1	1	1
9	1	1	0	1	1	1	1

Kody Graya

- Kolejne kody różnią się **dokładnie jednym** bitem
- Zastosowania: czujniki pozycji (enkodery), korekcja błędów

n	bin	Gray
0	000	000
1	001	001
2	010	011
3	011	010
4	100	110
5	101	111
6	110	101
7	111	100

Konstrukcja kodów Graya

Metoda odbij-i-doklej-bit:

0	1	2	3
	0	00	000
	1	01	001
		11	011
		10	010
			110
			111
			101
			100

$$G(\epsilon) = \epsilon$$

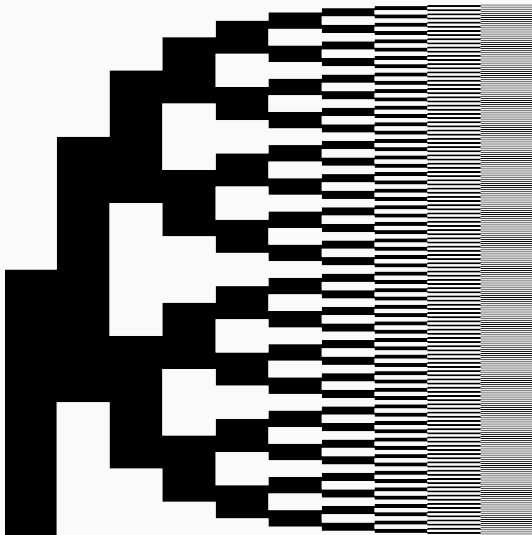
$$G(0w) = 0G(w)$$

$$G(1w) = 1G(\bar{w})$$

Albo:

$$G(0) = 0$$

$$G(n) = 2^{\text{MSB}(n)} + G(2^{\text{MSB}(n)+1} - n - 1)$$

Obliczanie i -tego kodu Graya:

$$G(i) = i \oplus (i \gg 1)$$

Obliczanie numeru n -bitowego kodu Graya:

$$f_j(x) = x \oplus (x \gg 2^j)$$

$$G^{-1}(i) = (f_0 \circ f_1 \circ \dots \circ f_{\text{MSB}(n-1)})(i)$$

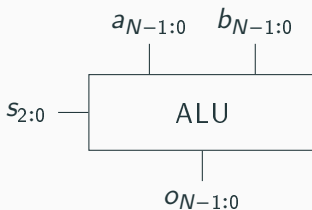
ALU

Jednostka arytmetyczno-logiczna (ALU)

Układ realizujący wiele funkcji arytmetycznych i logicznych. Przykład:

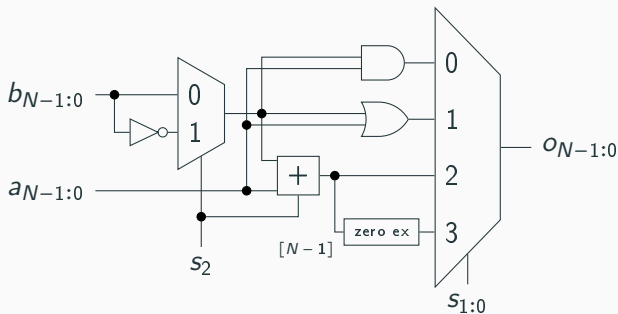
$f_{2:0}$	funkcja
000	$a \& b$
001	$a b$
010	$a + b$
011	-
100	$a \& \bar{b}$
101	$a \bar{b}$
110	$a - b$
111	SLT

Jednostka arytmetyczno-logiczna (ALU)

Układ realizujący wiele funkcji arytmetycznych i logicznych. Przykład:

$f_{2:0}$	funkcja
000	$a \& b$
001	$a b$
010	$a + b$
011	-
100	$a \& \bar{b}$
101	$a \bar{b}$
110	$a - b$
111	SLT

Klasyczne ALU 74181

- Produkowany od lat 60
- Arytmetyka 4-bitowa
- Przewidywanie przeniesienia
- Przewidywanie hierarchiczne z układem 74182
- Używany w komputerach:
  - PDP-11 (1970-80)
  - VAX-11 (1977-84)
  - Xerox Alto (1973-81)
- Wciąż można go kupić! (z Chin)

$s_{3:0}$	$m = 1$	$m = 0$
0000	$\bar{a}$	$a - 1$
0001	$\overline{a \& b}$	$(a \& b) - 1$
0010	$\bar{a} b$	$(a \& \bar{b}) - 1$
0011	1	-1
0100	$\overline{a b}$	$a + (a \bar{b})$
0101	$\bar{b}$	$(a \& b) + (a \bar{b})$
0110	$\overline{a \oplus b}$	$a - b - 1$
0111	$a \bar{b}$	$a \bar{b}$
1000	$\bar{a} \& b$	$a + (a b)$
1001	$a \oplus b$	$a + b$
1010	b	$(a \& \bar{b}) + (a b)$
1011	$a b$	$a b$
1100	0	$a + a$
1101	$a \& \bar{b}$	$(a \& b) + a$
1110	$a \& b$	$(a \& \bar{b}) + a$
1111	a	a

